

OZODLIKNI CHEKLASH TARIQASIDAGI JAZONI IJRO ETISH TARTIBI (MASOFADAN TURIB NAZORAT QILISH MISOLIDA)

Axmedov Abrorjon Anvarjonovich
Kriminologiya tadqiqot instituti mustaqil izlanuvchisi

Annotatsiya. Mazkur maqolada ozodlikni cheklash jazosi qo'llanilgan shaxslarga jazoni o'tash tartibi va shartlarini belgilab beruvchi masalalar hamda bu boradagi horijiy tajribalar bayon etilgan. Alohida e'tibor ozodlikni cheklash jazosi qo'llanilgan shaxslarni masofadan turib nazorat qilish amaliyoti bilan bog'liq huquqiy masalalarni yoritishga qaratilgan.

Kalit so'zlar: ozodlikni cheklash tariqasidagi jazo choras, qonun hujjatlari, JK, JIEM, cheklovlar, sud, jinoiy jazo, mahkum, elektron braslet.

ПОРЯДОК ИСПОЛНЕНИЯ НАКАЗАНИЯ В ВИДЕ ОГРАНИЧЕНИЯ СВОБОДЫ (на примере дистанционного контроля)

Аннотация. В данной статье изложены вопросы, определяющие порядок и условия отбывания наказания лицами, к которым применено наказание в виде ограничения свободы, а также зарубежный опыт в этой области. Особое внимание уделяется освещению правовых вопросов, связанных с практикой дистанционного наблюдения за лицами, к которым применено наказание в виде ограничения свободы.

Ключевые слова: мера наказания в виде ограничения свободы, законодательство, УК, УИН, ограничения, суд, уголовное наказание, осужденный, электронный браслет.

THE PROCEDURE FOR EXECUTING PUNISHMENT IN THE FORM OF RESTRICTION OF FREEDOM (using remote monitoring as an example)

Abstract. This article sets out the issues that determine the procedure and conditions for serving a sentence by persons to whom a sentence in the form of restriction of freedom has been applied, as well as foreign experience in this area. Particular attention is paid to covering legal issues related to the practice of remote monitoring of persons to whom a sentence in the form of restriction of freedom has been applied.

Keywords: punishment in the form of restriction of freedom, legislation, Criminal Code, UIN, restrictions, court, criminal punishment, convicted person, electronic bracelet.

Bugungi kunda jamoat xavfsizligini ta'minlashda jinoyat uchun javobgarlik muqarrarligini ta'minlash, qayta jinoyat sodir etilishining oldini olish, jazo ijrosi ustidan samarali nazorat mexanizmini o'rnatish dolzarb ahamiyat kasb etmoqda.

Ozodlikni cheklash tariqasidagi jazo shaxsni jamiyatdan batamom ajratmagan holda ijro etiladigan asosiy jazo turlaridan biri hisoblanadi. Ozodlikni cheklash jazo tizimida nisbatan yangi chora hisoblanadi. Ushbu jazo choras O'z-

bekiston Respublikasining 2015-yil 10-avgustdagi "O'zbekiston Respublikasining ayrim qonun hujjatlari o'zgartirish va qo'shimchalar kiritish to'g'risida"gi O'RBQ-389-son qonuni asosida joriy etilgan.

Majburiy jamoat ishlari tariqasidagi jazo jinoyatchi shaxslarga nisbatan asosiy jazo turlaridan biri sifatida xalqaro huquq normalariga mos kelishi bilan xarakterli bo'lib, sudlar tomonidan ijtimoiy-foydali ishlarni bajarishda ozodlikni cheklash yoki ozodlikdan mahrum qilish tariqasida jazolarga muqobil tarzda tayinlanadi.

Ta'kidlash lozimki, ushbu jazo chorasi bugungi kunda AQSH, Argentina, Armaniston, Belarus, Eron, Gruziya, Ispaniya, Litva, Moldova, Niderlandiya, Norvegiya, Ozarbayjon, Polsha, San-Marino, Serbiya, Tojikiston, Turkmaniston, Turkiya, Xitoy, Shveysariya va Shvetsiya kabi davlatlarda keng va muvaffaqiyatli qo'llanib kelinmoqda [1].

Ayni damda xorijiy mamlakatlar tajribasidan kelib chiqib, ozodlikni cheklashni qo'llashning uch modelini ajratish mumkin: shaxs jamiyatdan ajratib qo'yiladi (Ukraina); shaxs jamiyatda qoladi (Rossiya); aralash (Belarus).

Xususan, Ukraina JKning 61-moddasiga muvofiq, ozodlikni cheklash jazosi shaxsni ochiq turdagi JIEMlarida saqlashdan iborat bo'lib, bunda shaxs mehnatga jalb qilingan holda uning ustidan nazorat o'rnatiladi.

Shu singari qoidalar Gruziya JKning 47-moddasi, Tojikiston JKning 54-moddasi hamda Ozarbayjon JKning 53-moddasida o'z aksini topgan. Niderlandiya JKning 32-moddasida esa, ozodlikni cheklash qo'shimcha jazo chorasi sifatida shaxsni davlat axloq tuzatish uylariga joylashtirishni ko'zda tutadi.

Ikkinchi model xorijiy mamlakatlarda keng yoyilgan bo'lib, unga muvofiq shaxs jamiyatda saqlab qolinadi. Masalan, Rossiya Federatsiyasi JKning 53-moddasida aynan shunday tartib belgilangan. Polshada esa, muayyan cheklovlar bilan bir qatorda asosiy e'tibor majburiy mehnat – sud tomonidan ko'rsatilgan ishlarni bajarish majburiyatini yuklashga qaratilgan (Polsha JKning 34-36-m.). Ozodlikni cheklash jazosiga nisbatan shu kabi yondashuvni Litva JKning 48-moddasida ham kuzatishimiz mumkin. Ispaniya JKning 48-moddasida esa, ozodlikni cheklashga hukm qilingan shaxsning muayyan joyda bo'lish yoki tashrif buyurish huquqi cheklanishi belgilangan. Norvegiya JKning 33-paragrafida esa, muayyan hududlarda bo'lish cheklanadi.

Eronning "Islom jinoiy jazolari to'g'risida"gi qonuni 20-moddasiga muvofiq, ozodlikni cheklash jazosi orqali ijtimoiy huquqlardan to'liq yoki qisman mahrum etish hamda yashash joyini

tanlash huquqini cheklash nazarda tutiladi. Turkmaniston, Gruziya, Armaniston, Moldova, Serbiyada esa, voyaga yetmaganlarga nisbatan ozodlikni cheklash jazosini tayinlashda muayyan cheklovlar nazarda tutilgan.

Uchinchi modelga misol sifatida Belarus JKning 55-moddasini ko'rsatish mumkin. Xususan, unga ko'ra, ozodlikni cheklash jazosi ochiq turdagi JIEMlarida o'taladi. Shu bilan birga, aybdorning shaxsi, jinoyatning ijtimoiy xavflilik darajasi hamda doimiy yashash joyining mavjudligini hisobga olib, shaxs ozodlikni cheklash jazosini JIEMga jo'natilmasdan o'tashi mumkin. Shu singari normalar Turkiya JKning 21–22-moddalari hamda Shvetsiya JKning 28-bobida ham nazarda tutilgan [2].

O'zbekiston Respublikasida ozodlikni cheklash jazosining ikkinchi modeli joriy etilgan. Xususan, yuqoridagi Qonun asosida JKning 43-moddasida ko'rsatilgan jazo tizimiga "d1" band bilan ozodlikni cheklash jazosi ham kiritilib, ushbu Kodeksning 481va 841-moddalariga alohida jazo sifatida uning tushunchasi, qo'llash asoslari kabi masalalar belgilab qo'yildi [3].

Ozodlikni cheklash – bu sud tomonidan mahkumga nisbatan yashash joyini u yoki bu sabab bilan tark etishni butunlay taqiqlashdan yoki sutkaning muayyan vaqtida yashash joyidan chiqishini cheklashdan iborat bo'lgan jazo turidir.

Ozodlikni cheklash asosiy jazo chorasi sifatida quyidagi muddatlarda qo'llaniladi:

a) katta yoshdagilarga nisbatan – bir oydan besh yilgacha (JK 481m.);

b) voyaga yetmaganlarga nisbatan – olti oydan ikki yilgacha (JK 841m.).

Ushbu jazo turi mahkum yashaydigan joyidagi ichki ishlar organlarining jazolarni ijro etish inspeksiyalari yoki sud belgilaydigan organlar nazorati ostida o'taladi. Jazo muddati mahkum jazolarni ijro etish inspeksiyasi tomonidan hisobga olingan kundan boshlab hisoblanadi. Mahkum uzrli sabablarisiz o'zboshimchalik bilan yashash joyida bo'lmagan vaqti ozodlikni cheklash muddatiga qo'shib hisoblanmaydi.

Ozodlikni cheklash, uni mahkumning yashash joyida o'tash shartlari sodir etilgan qilmishning xususiyati va sud chiqargan qarorni ijro etishdan bo'yin tovlashning oldini olish hisobga olingan holda sud tomonidan belgilanadi.

Qo'llanilayotgan taqiqning, ya'ni cheklashning xususiyatlarini inobatga olgan holda quyidagi qo'shimcha cheklashlar yuklanishi mumkin:

- muayyan joylarga bormaslik;
- ommaviy va boshqa tadbirlarda ishtirok etmaslik;
- muayyan faoliyat bilan shug'ullanmaslik;
- muayyan buyumlarga ega bo'lmaslik yoki ularni o'zida saqlamaslik;
- transport vositasini boshqarmaslik;
- mahkumlarni nazorat qiluvchi organning roziligisiz yashash joyini, ish va (yoki) o'qish joyini o'zgartirmaslik;
- tegishli ma'muriy hududdan tashqariga chiqmaslik;
- aloqa vositalaridan, jumladan Internetdan foydalanmaslik;
- alkogolli ichimliklar iste'mol qilmaslik.

Ozodlikni cheklash tariqasidagi jazoga hukm qilingan shaxs jazolarni ijro etish inspeksiyasi ruxsatisiz muayyan vaqtda yashash joyidan ketishi, tegishli ma'muriy hudud doirasida joylashgan ma'lum joylarga borishi yoxud tegishli ma'muriy hudud doirasidan chiqishi, shuningdek, yashash joyini o'zgartirishi taqiqlanadi.

Shaxs ozodlikni cheklash tariqasidagi jazoni o'tashdan qasddan bo'yin tovlab, o'z zimmasiga yuklatilgan majburiyatlarni bajarmagan taqdirda sud ozodlikni cheklash jazosining o'talmay qolgan muddatini boshqa turdagi jazo bilan almashtirishi mumkin.

Ta'kidlab o'tish joizki, ozodlikni cheklash jazosi harbiy xizmatchilar, chet el fuqarolari, shuningdek O'zbekiston Respublikasida doimiy yashash joyiga ega bo'lmagan shaxslarga nisbatan tayinlanmaydi.

Ozodlikni cheklash jazosi sudning qonuniy kuchga kirgan hukmiga muvofiq amalga oshiriladi. Ushbu jazoga hukm qilingan mahkumlar O'zbekiston Respublikasi qonunlarida va sud

hukmida ko'rsatilgan taqiqlar (cheklashlar) va zimmalariga yuklatilgan majburiyatlardan tashqari O'zbekiston Respublikasi fuqarolari uchun qonunda belgilangan barcha huquqlardan foydalanadilar.

Sudning qonuniy kuchga kirgan hukmi ozodlikni cheklash jazosiga hukm qilingan mahkumni hisobga qo'yish uchun asos hisoblanadi va mahkumlar hisobini olib borish jurnalida qayd etiladi.

Suddan kelib tushgan hukm nusxasi joylardagi tuman-shahar ichki ishlar organi ro'yxatiga olinib, IIB boshlig'i tomonidan ko'rib chiqilib, uning alohida ko'rsatmasi xizmat (profilaktika) bo'yicha o'rinbosari orqali jazolarni ijro etish inspeksiyasiga, nusxasi hududiy profilaktika (katta) inspektoriga tegishli chora-tadbirlarni belgilash maqsadida beriladi.

Shu kunning o'zida mahkum hisobga olish jurnalida qayd etilib, unga nisbatan yig'majild ochiladi. Yig'majildning tartib raqami hisobga olish jurnalida qayd etilgan tartib raqamiga mos bo'lishi kerak. Yig'majild ochilgandan keyin mahkumga ma'lumot varaqasi va qo'riqchi varaqasi to'ldiriladi. To'ldirilgan ma'lumot varaqasi va qo'riqchi varaqalarining nusxasi shaxsiy yig'majildga tikib qo'yiladi.

Ozodlikni cheklash tariqasidagi jazo turi hukm qilingan mahkumga jazoni o'tash tartibi va shartlari tushuntirilib, yuklatilgan taqiqlar (cheklashlar) va majburiyatlarni bajarmagan taqdirda jazoning o'talmay qolgan muddati jazoning boshqa turi bilan almashtirilishi haqida sudga taqdimnoma kiritilishi haqida ogohlantirilib, undan tilxat olinadi.

Ozodlikni cheklash jazosini ijro etish tartibi va shartlari JIKga yangidan kiritilgan 81-bobdagi 441, 442, 443, 444-moddalarda belgilab qo'yildi va ushbu moddalarda ozodlikni cheklash jazosini o'tash tartibi, uning muddatini hisoblash va shartlarini buzganlik uchun javobgarlik holatlari ko'rsatilgan.

Ozodlikni cheklash jazosini ijro etish tartibi. JIKning 441-moddasi hamda "Ichki ishlar organlari to'g'risida"gi qonunning 16-moddasiga binoan ozodlikni cheklash jazosini ijro etish mahkum

yashaydigan joydagi tuman va shahar ichki ishlar bo'limining tarkibiy tizimiga kiruvchi jazolarni ijro etish inspeksiyasi tomonidan yoki sud belgilaydigan, mahkumlarning sud belgilangan taqiqlarga (cheklashlarga) rioya etishi ustidan nazoratni amalga oshiruvchi profilaktika (katta) inspektori, tezkor vakillar, patrul-post naryadlari va ichki ishlarining boshqa sohaviy xizmatlari amalga oshiradilar.

Ozodlikni cheklash jazosiga hukm qilingan mahkumni muqim yashash joyida bo'lishi va faqat belgilangan ma'muriy hudud doirasi bo'ylab harakat qilishi Probatsiya va jazolarni ijro etish bo'limi hamda sudda belgilangan taqiqlarga (cheklashlarga) rioya etishi ustidan nazoratni amalga oshiruvchi boshqa organlar tomonidan qat'iy nazorat qilinadi. Mahkum belgilangan hudud doirasidan faqat istisno holatlarda prokurorning sanksiyasi asosida jazolarni ijro etish inspeksiyasi tomonidan beriladigan ruxsatnoma bo'yicha chiqishi mumkin.

Jazolarni ijro etish inspeksiyasi tomonidan ozodlikni cheklash tariqasidagi jazoga hukm qilingan har bir mahkum bilan suhbat o'tkazilib, ularga jazoni o'tash tartibi, shart-sharoitlari tushuntiriladi. Mahkum ishlaydigan yoki o'qiydigan joylardan mahkumga nisbatan tavsifnomalar so'raladi, lozim bo'lgan paytda ma'muriyat a'zolari bilan uchrashuv o'tkaziladi. Mahkum tomonidan jamoat tartibini buzish holatlari sodir etilganligini aniqlash maqsadida har oyda joylardagi tuman-shahar ichki ishlar bo'limining kartotekasi bilan tanishib boriladi.

JIKning 442-moddasiga ko'ra, ozodlikni cheklash jazosining muddati mahkum yashaydigan joydagi tuman yoki shahar ichki ishlar bo'limlaridagi jazoni ijro etish inspeksiyalarida ro'yxatga qo'yilgan kundan boshlab hisoblanadi hamda u jazo muddati tugagunga qadar ushbu ro'yxatda turadi.

Ayni vaqtda, qonun normalarida ozodlikni cheklash jazosini o'tayotgan mahkumlarning jazo muddati tugamasdan ilgariroq ham ushbu ro'yxatdan chiqarish holatlari belgilangan, jumladan:

- jazoni o'tash muddatidan ilgari shartli

ravishda ozod etilganda;

- jazo yengilrog'i bilan almashtirilganda;
- amnistiya akti qo'llanib, mahkum jazodan ozod etilganda;
- afv etish akti qo'llanib, jazodan ozod etilganda;
- mahkum vafot etganda, ya'ni uning o'limi haqidagi ma'lumotnoma asosida;
- qonunda ko'rsatilgan boshqa asoslarda.

Ozodlikni cheklash tariqasidagi jazoga hukm qilingan mahkumni hisobdan chiqarish vaqti hamda asosi to'g'risida mahkumlarni hisobga olish jurnaliga va yig'majildga tegishli belgi qo'yiladi.

JIKning 443-moddasida ozodlikni cheklash tariqasidagi jazoni o'tash tartibi bayon etilgan. Ozodlikni cheklash tariqasidagi jazoga hukm qilingan shaxs sud tomonidan belgilangan taqiqlarga (cheklashlarga) rioya etish, shuningdek o'zining jazoni o'tashi bilan bog'liq masalalari bo'yicha og'zaki yoki yozma tushuntirishlar berishi uchun chaqiruv bo'yicha Probatsiya va jazoni ijro etish bo'limiga kelishi shart.

Zarurat tug'ilganda ozodlikni cheklash tariqasidagi jazoga hukm qilingan mahkumga nisbatan elektron braslet va boshqa turdagi kuzatuv vositalari qo'llanishi mumkin. Ozodlikni cheklash tariqasidagi jazoga hukm qilingan mahkumga nisbatan elektron braslet va boshqa turdagi kuzatuv vositalari faqat sudning ajrimi asosida qo'llaniladi va maxsus dasturiy majmua tizimiga ulab qo'yiladi. Ushbu jazo qo'llanilgan mahkumlarga elektron braslet va boshqa turdagi kuzatuv vositalarini qo'llash uchun tegishli asbob-uskunalar bilan ta'minlash va ularning foydalanishini nazorat qilib borish joylardagi tuman-shahar ichki ishlar organlarining huquqbuzarliliklarni oldini olish, navbatchilik qismi, moddiy texnika ta'minoti, axborot markazi, aloqa va boshqa xizmatlari zimmasiga yuklatiladi.

Ozodlikni cheklash tariqasidagi jazoga hukm qilingan voyaga yetmagan mahkumlar ustidan doimiy nazorat esa profilaktika (katta) inspektorlari hamda voyaga yetmaganlar o'rtasida nazoratsizlik va huquqbuzarliklar profilaktikasi

inspektorlari bilan hamkorlikda hokimlik, ta'limning boshqaruv organlari, jamoat tashkilotlari hamda mutasaddi organlar ishtirokida amalga oshiriladi [4].

Ozodlikni cheklash tariqasidagi jazoga hukm qilingan mahkumga nisbatan elektron brasletni qo'llash uchun jazolarni ijro etish inspeksiyasi xodimi elektron brasletni navbatchilik qismidan shaxsan o'zi qabul qilib olib, mahkumga asbob-uskunaga javobgarligini tushuntiradi, uni qo'llash oldidan xavfsizlik choralari va ekspluatatsiya qoidalarini bilan mahkumni yozma ravishda tannishtirib, imzolatgandan keyin qo'llaydi.

Elektron braslet va boshqa turdagi kuzatuv vositalari kecha-kunduz kuzatib borish uchun barcha texnik vositalari joylardagi tuman-shahar ichki ishlar bo'limlarining navbatchilik qismiga o'rnatiladi. Agar mahkum tomonidan majburiyatlar buzilganligi aniqlansa, navbatchi bu haqida zudlik bilan tuman-shahar ichki ishlar bo'limi rahbariga axborot beradi hamda mazkur holatga aniqlik kiritish va uni bartaraf etish choralari ko'radi.

Ozodlikni cheklash tariqasidagi jazoga hukm qilingan mahkum unga nisbatan qo'llanilgan asbob-uskunani nosoz holatga keltirgan taqdirda, hududiy profilaktika inspektori ushbu mahkumdan yetkazilgan moddiy zararni undirish uchun sudga asoslantirilgan da'vo bilan murojaat qiladi.

Ozodlikni cheklash tariqasidagi jazoga hukm qilingan mahkumga istisno tariqasida ayrim hollarda yashash joyidan ketishga yoki tegishli ma'muriy hudud doirasidan chetga chiqishga ruxsatnoma asosida ruxsat etilishi mumkin. Mahkumning muayyan vaqtda yashash joyidan ketishiga, tegishli ma'muriy hudud doirasida joylashgan ma'lum joylarga borishiga yoxud tegishli ma'muriy hudud doirasidan chiqishi uchun ruxsatnoma Probatsiya va jazolarni ijro etish bo'limi tomonidan beriladi. Qaror taqiqlar (cheklashlar)ning xususiyatidan, mahkumning shaxsidan, uning xulq-atvoridan, tasdiqlovchi hujjatlari mavjudligidan kelib chiqib, alohida hollarda qabul qilinadi.

Uy-joydan chiqib ketishiga butunlay taqiq belgilangan mahkumning doimiy yashash joyidan

ketishiga ruxsatnomaga, mahkumning tegishli ma'muriy hudud doirasidan chiqishi uchun ruxsatnomaga, shuningdek mahkumning yashash joyini o'zgartirishi uchun ruxsatnomaga prokuror tomonidan sanksiya beriladi.

Agar ozodlikni cheklash tariqasidagi jazoga hukm qilingan shaxs jazoni o'tash davrida o'zining jinoiy qilmishlarini anglab etgan, tuzalish yo'liga qat'iy o'tgan, yetkazgan moddiy va ma'naviy zarari o'rnini qoplagan bo'lsa, jazolarni ijro etish inspeksiyasi ilgari mahkumga belgilangan taqiqlar (cheklashlar)ni to'liq yoki qisman bekor qilish to'g'risida sudga taqdimnoma kiritadi.

Ozodlikni cheklash tariqasidagi jazoni o'tash tartibi va shartlarini buzganlik uchun javobgarlik. JIKning 444-moddasiga binoan ozodlikni cheklash tariqasidagi jazoni o'tash tartibi va shartlari mahkum tomonidan buzilganda jazolarni ijro etish inspeksiyasi unga nisbatan ogohlantirish tarzidagi intizomiy jazo chorasini qo'llaydi.

Mahkum ozodlikni cheklash tariqasidagi jazoni o'tashdan qasddan bo'yin tovlagan, shuningdek sud tomonidan o'z zimmasiga yuklatilgan majburiyatlarni bajarmagan taqdirda, jazolarni ijro etish inspeksiyasi sudga mahkum uchun ozodlikni cheklashning o'talmagan muddatini jazoning boshqa turiga almashtirish haqida taqdimnoma kiritadi.

JIKning 444-moddasi 3-qismiga binoan quyidagilar ozodlikni cheklash to'g'risidagi jazoni o'tashdan qasddan bo'yin tovlavchilar deb e'tirof etiladi:

a) o'ziga nisbatan sud tomonidan belgilangan taqiqlar (cheklashlar)ni buzishga yo'l qo'yib bo'lmashligi to'g'risida intizomiy jazo qo'llanilgandan keyin bir yil ichida jazoni o'tash tartibi va shartlarini buzishga yo'l qo'ygan mahkum;

b) o'ziga nisbatan qo'llanilgan texnik nazorat vositalaridan foydalanish qoidalarini buzgan mahkum;

v) yashash joyidan yashiringan, qayerda ekanligi uch sutkadan ortiq vaqt ichida aniqlanmagan mahkum;

g) yashash joyidagi jazolarni ijro etish inspeksiyasiga belgilangan muddatidan uch

sutkadan ortiq vaqt mobaynida kelmagan mahkum[5].

Ozodlikni cheklash tariqasidagi jazoga hukm qilingan mahkumni sud tomonidan yuklatilgan taqiqlar (cheklashlar) va majburiyatlarni bajarishdan bo'yin tovlash holati va boshqa davlatlarga chiqib ketishining oldini olish maqsadida hududiy xorijga chiqish, kirish va fuqarolik bo'limlari, "Aeroport", "Temir yo'l", xalqaro yo'nalishlar bo'yicha yuradigan "Avtobus" shohbekatlari, bojxona, chegara xizmati xodimlariga xabarnomalar yuboriladi. Mazkur xabarnomada sud hukmida mahkumga nisbatan belgilangan jazoni o'tash muddati va uni tugash sanasi ko'rsatiladi.

O'zbekiston Respublikasi JPKning 542-moddasiga binoan ozodlikni cheklash jazosi qo'llanilgan shaxsga nisbatan jazoning boshqa turini qo'llash to'g'risidagi masala ko'rib chiqish uchun sudga uzrsiz sabablarga ko'ra kelmagan taqdirda jazoni ijro etuvchi organing taqdimnomasi mahkum yo'qligida ko'rib chiqilishi mumkin.

Agar ozodlikni cheklash jazosi ozodlikdan mahrum qilish bilan almashtirilgan taqdirda sud mahkumga qamoqqa olish tarzidagi ehtiyot chorasini qo'llash yoki qidiruv e'lon qilish to'g'risidagi masalani hal qilishi kerak [6].

Ozodlikni cheklash tariqasidagi jazoni o'tashdan ozod qilish tartibi. JPKning 168-moddasiga binoan Probatsiya va jazolarni ijro etish bo'limi yoki sud tomonidan belgilanib, mahkumlarning sud belgilagan taqiqlarga (cheklashlarga) rioya etish ustidan nazoratni amalga oshiradigan boshqa organ tomonidan mazkur jazo muddatiga qonun hujjatlariga muvofiq kiritilishi mumkin bo'lgan o'zgartirishlarni hisobga olgan holda ozodlikni cheklash jazosi belgilangan muddatning oxirgi kuni tugatiladi.

Agar jazo muddati dam olish yoki bayram kuni tugaydigan bo'lsa, mahkum ushbu dam olish yoki bayram kunidan bir kun oldin ozod qilinadi. Muddat oylar bilan hisoblangan taqdirda bu muddat keyingi oyning tegishli kuni, agar mazkur oyda shunday kun bo'lmasa, shu oyning oxirgi kuni tugaydi.

Foydalanilgan manbalar

1. O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi. – T., 2023. <https://constitution.uz/uz>.
2. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston Taraqqiyot strategiyasi. – T: "O'zbekiston", 2023.
3. Хузорская Н.Б. Опыт применения общественных работ за рубежом // Альтернативы тюремному заключению в Российской Федерации: Материалы международной конференции. – М. 2001. – С.166.
4. Новыкова Е.А. Сущность ограничения свободы по законодательству зарубежных стран // Вестник Нижегородской академии МВД России. – 2014. – №2(26). – С.246-248.
5. O'zbekiston Respublikasining 2015-yil 10-avgustdagi O'RQ-389-son «O'zbekiston Respublikasining ayrim qonun hujjatlariga o'zgartish va qo'shimchalar kiritish to'g'risida»gi qonuni // O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari ma'lumotlar bazasi//www.lex.uz.
6. O'zbekiston Respublikasining «Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risida» 2016-yil 14-senlyabrdagi O'RQ-406-son qonuni // O'zbekiston Respublikasi qonun huyatlari ma'lumotlar milliy bazasi // www.lex.uz.
7. Rustambayev M.X. va boshqalar. Jinoyat-ijoiya huquqi: Darslik. – T.: Complex Print, 2020. – B.144.
8. O'zbekiston Respublikasining "O'zbekiston Respublikasining ayrim qonun hujjatlariga o'zgartish va qo'shimchalar kiritish to'g'risida" 2015-yil 10-avgust O'RQ-380-son qonuni // O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari ma'lumotlar milliy bazasi // www.lex.uz.